

ทะเบียนแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสัก
อำเภอพิชัย จังหวัดอุดรธานี

คำนำ

ปราชญ์ชาวบ้านหรือนักคิดท้องถิ่น หรือครูภูมิปัญญาไทยแล้วแต่จะเรียกกัน จะมีมากมายในหลายด้านแล้วแต่งานที่ทำปฏิบัติจนบังเกิดผล เป็นผู้มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับ ธรรมชาติ มีความคิดเข้าระบบชอบค้นหาความจริง ช่างสังเกตและนำสิ่งที่พบเห็นมาเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถสรุปเป็นบทเรียนได้ ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือข้อมูลปราชญ์ท้องถิ่นเล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลการ ดำเนินงาน และการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามในตำบลท่าสัก ให้คงอยู่ในท้องถิ่น และสืบสานแก่คนรุ่นหลังต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสัก

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสัก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาเข้ากับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมตามยุค กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลวังจันทร์ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญา ท้องถิ่น จึงได้จัดทำโครงการสำรวจข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังว่าเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่นต่อไป

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงทุก สิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหาเป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้จำแนกไว้รวม 10 สาขา คือ

1. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนามาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตร เป็นต้น
2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น
3. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชนโดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้
4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึงความสามารถในด้านบริหารจัดการค่าการสะสมและบริการกองทุนและธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม
7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น
8. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารการจัดการดำเนินงานด้านต่างๆทั้งขององค์กร ชุมชนองค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึงกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล
9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท
10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทำ ศาสนาเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ประเพณี/วัฒนธรรม ในเขตตำบลท่าสัก

อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ประเพณีวันสงกรานต์

สงกรานต์หมายถึง การส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เดิมทีวันที่จัดสงกรานต์นี้นั้นจะมีการคำนวณทาง ดาราศาสตร์ แต่ในปัจจุบันได้มีการกำหนดวันที่แน่นอน คือ ตั้งแต่ 13 – 15 เมษายน แต่เดิม วันขึ้นปีใหม่ไทย คือ วันเริ่มปีปฏิทินของไทยจนถึง พ.ศ. 2431 และได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันที่ 1 เมษายน เป็นวันขึ้นปีใหม่จนถึง พ.ศ. 2483

ประเพณีวันเข้าพรรษา

เข้าพรรษาพักฝน" หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ต้องอยู่ ประจำ ณ วัดใดวัดหนึ่งระหว่างฤดูฝนวันเข้าพรรษาเป็น วันที่พระสงฆ์เริ่มอยู่จำพรรษาตลอด ๓ เดือน ในฤดูฝน ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำเดือน ๘ ของทุกปี เรียกว่า“บุรีพรรษา”

ประเพณีวันออกพรรษา

เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วันปวารณา หรือวันมหาปวารณา คือ วันที่เปิดโอกาสให้เพื่อนพระภิกษุ ว่ากล่าวตักเตือน กันได้ด้วยเมตตาจิต เมื่อได้เห็น ได้ฟัง หรือสงสัยในพฤติกรรมของกันและกัน

ประเพณีบุญมหากรฐิน

กรฐินมีกำหนดระยะเวลาถวาย จะถวายตลอดไปเหมือนผ้าชนิดอื่นมิได้ ระยะเวลานั้นมีเพียง 1 เดือน คือตั้งแต่วันที่แรม 1 ค่ำ เดือน 11 ไปจนถึงวันขึ้น 15 เดือน 12 (วันเพ็ญเดือน 12) ระยะเวลานี้เรียกว่า กรฐินกาล คือเทศกาล ทอดกรฐินแยกตามประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลท่าสัก อำเภอพิชัย จังหวัดอุตรดิตถ์

ทะเบียนแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสัก อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี

ที่	ชื่อ - สกุล	ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่	หมายเหตุ
ด้านเกษตรกรรม				
1	นางสาวชมพูนุศ แวงดา	นาข้าวอินทรีย์	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
2	นางสิริกาญ์ รุ่งแจ้ง	เกษตรอินทรีย์	ม.2 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
ด้านหัตถกรรม				
1	พระกระพรวน อยู่ชอุย	แกะสลัก	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
2	นางมณี คุ่มโท	งานใบตอง/บายศรี/งานฝีมือ	ม.1 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
3	นายชัช อำนา	ตัดผมชาย	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
4	นางเสมีย์ คำสอน	ไม้กวาดทางมะพร้าว	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
5	นางสุกัญญา เม่นสิน	งานใบตอง/บายศรี	ม.1 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
6	นางมะรุม มีท้วม	จักสานผักตบชวา	ม.2 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
7	นางธีระรัตน์ เม่นสิน	งานใบตอง/บายศรี	ม.3 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
8	นางสวรรค์ โชติเขียว	งานใบตอง/บายศรี	ม.4 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
9	นางลูกชิ้น อยู่อัน	เย็บปัก	ม.4 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
10	นายแจ่ม กิ่งจันทร์	จักสาน	ม.5 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
11	นางสาวอนงค์ เจือกน้ำ	จักสาน	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
12	นายแฉล้ม พันธุ์สะโม	หัตถกรรม	ม.7 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
13	นางประนอม ผาแก้ว	หัตถกรรม	ม.7 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
14	นางจินดา สนแย้ม	งานใบตอง/บายศรี	ม.3 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
15	นางสาวภักดี ขอดเงิน	เย็บผ้า/จักสาน	ม.9 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
16	นางประเทือง กาญจนะสมบัติ	ไม้กวาดทางมะพร้าว/เย็บผ้า	ม.9 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
17	นายแหยม นาคชา	จักสาน	ม.10 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
18	นายเลิศ วงศ์น้อย	จักสาน	ม.10 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
19	นางละออง มากรักชาติ	ไม้กวาดดอกหญ้า	ม.8 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
20	นางสาวสายย่อย โคเกิด	เย็บผ้า/สานพัด/หมวกสาน	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
ด้านอุตสาหกรรม				
1	นายมานพ มีลาภ	งานกลึงไม้	ม.8 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
2	นายสมศักดิ์ เขียวขำ	ช่างไม้เฟอร์นิเจอร์	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
3	นายวิเชียร นาดิ	ช่างไม้	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
4	นายสุ ระสารักษ์	งานไม้	ม.1 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	

ทะเบียนแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสัก อำเภอฟิชัย จังหวัดอุดรธานี

ที่	ชื่อ - สกุล	ประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่น	ที่อยู่	หมายเหตุ
ด้านการแพทย์ไทย				
1	นายประพันธ์ สนมรัมย์	นวดแผนไทย	ม.3 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
2	นายบุญล้ำ ดาอ่ำ	นวดแผนไทย	ม.2 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
3	นางวิไลพร มีท้วม	นวดแผนไทย	ม.2 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
4	นายสนั่น เลิศมงคลเกษม	รักษาพิษงู	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
5	พระกระพรวน อยู่ชูฉาย	สมุนไพรไทย	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
ด้านศิลปกรรม				
1	นายเอกชัย ศรีนวล	ดนตรีไทย	ม.8 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
2	นายวันชัย ศรีจันทร์ตรา	ดนตรีไทย	ม.4 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
3	นายมานิตย์ ศรีเมือง	ดนตรีพื้นเมือง	ม.10 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
4	นายโปรง เพ็ชรเกิด	ศิลปะมวยไทย	ม.10 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
ด้านภาษาและวรรณกรรม				
1	นายปัญญา บุญประภา	ภาษาถิ่นคำสอง	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
2	นางดอกไม้ น้อยทรัพย์	ภาษาถิ่นคำสอง	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
ด้านอื่นๆ(ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ)				
1	นายสุบิน ฝ่ายเยื่อ	โหราศาสตร์	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
2	นายบุญลือ เถารอด	เป่าดับพิษ	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
3	นายเชื่อน พรหมฤทธิ์	เป่าดับพิษงูสัตว์	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
4	นายอุดม เอกา	เป่าดับพิษ	ม.5 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
ด้านอื่นๆ(ศาสนา)				
1	พระอธิการขจร ประภาภาโร	พระพุทธศาสนา / ศาสนพิธี	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
2	นายหล้า เจื่อน้ำ	ศาสนาพิธี	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
3	นายบุญธรรม โปรงแจ็ก	ศาสนาพิธี	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
4	นายทักษิณ ระทวย	พิธีกรรม/สัปเหร่อ	ม.7 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
ด้านอื่นๆ(อาหารพื้นบ้าน)				
1	นางเจริญ บุญประภา	อาหารพื้นบ้าน	ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
2	นายชัยเวช ลีเสียง	ข้าวเกรียบ	ม.8 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
3	นายน้ำอ้อย ปั่นไย	ขนมไทย	ม.8 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
4	นางประครอง ผาแก้ว	ขนมไทย	ม.8 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	
5	นางน้ำตาล ผลชู	ข้าวเกรียบ	ม.5 ต.ท่าสัก อ.พิชัย	

1.ด้านเกษตรกรกรม

- ชื่อ** นางสาวชมพูนกต์ แวงดา
- สถานที่ตั้ง** ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์
- สาระสำคัญ** นางสาวชมพูนกต์ แวงดา ปัจจุบัน มีความรู้และความชำนาญด้านการทำการเกษตรในระบบปลอดสารพิษ และได้ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่เกษตรกร เยาวชน และผู้สนใจทั่วไป
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น** นาข้าวอินทรีย์
- ข้าวคืออาหารหลักของคนไทย ที่ปัจจุบันนี้ผู้บริโภคหันมาใส่ใจกระบวนการผลิตแบบอินทรีย์ ซึ่งได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน เพราะที่มีการเพาะปลูกแบบใช้สารเคมีจะส่งผลกระทบต่อผู้กินและชาวนาที่นับว่าเป็นผู้ผลิต ซึ่งปัจจุบันได้หันมาใส่ใจสุขภาพของตนเองและรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- การผลิตข้าวอินทรีย์เป็นระบบการผลิตข้าวไม่ใช้ สารเคมี ทางกรมการเกษตรทุกชนิดเป็นต้นว่า ปุ๋ยเคมี สารควบคุมการเจริญเติบโต สารควบคุมและกำจัดวัชพืช สารป้องกันกำจัดโรค แมลง และสัตว์ศัตรูข้าว ตลอดจนสารเคมีที่ใช้รมเพื่อป้องกันกำจัดแมลงศัตรูข้าวในโรงเก็บ การผลิตข้าวอินทรีย์นอกจากจะทำให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณภาพสูงและปลอดสารพิษแล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนอีกด้วย
- การผลิตข้าวอินทรีย์เป็นระบบการผลิตทางการเกษตรที่เน้นเรื่องของธรรมชาติเป็นสำคัญ ได้แก่ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ การรักษาสมดุลธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน เช่น ปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในไร่หรือจากแหล่งอื่น ควบคุมโรค แมลงและศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานที่ไม่ใช้สารเคมี การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมมีความต้านทานโดยธรรมชาติ รักษาสมดุลของศัตรูธรรมชาติ การจัดการพืช ดิน และน้ำ ให้ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของต้นข้าว เพื่อให้ต้นข้าวเจริญเติบโตได้ดี มีความสมบูรณ์แข็งแรงตามธรรมชาติ การจัดการสภาพแวดล้อมไม่ให้เกิดการระบาดของโรค แมลงและศัตรูข้าว เป็นต้น การปฏิบัติ เช่นนี้ก็สามารถทำให้ต้นข้าวที่ปลูกให้ผลผลิตสูงในระดับที่น่าพอใจ และเน้น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ การรักษาสมดุลธรรมชาติ การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ เพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน เฉพาะการใช้ประโยชน์จากชาตินั้น ยกตัวอย่างเช่น ปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการปลูกพืชหมุนเวียน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และวัสดุอินทรีย์ในไร่หรือจากแหล่งอื่น ควบคุมโรค แมลงและศัตรูข้าวโดยวิธีผสมผสานที่ไม่ใช้สารเคมี การเลือกใช้พันธุ์ข้าวที่เหมาะสมมีความต้านทานโดยธรรมชาติ รักษาสมดุลของศัตรูธรรมชาติ การจัดการพืช ดิน และน้ำ ให้ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของต้นข้าว เพื่อให้ต้นข้าวเจริญเติบโตได้ดี มีความสมบูรณ์แข็งแรงตามธรรมชาติ หรือการจัดการสภาพแวดล้อมไม่ให้เกิดการระบาดของโรค แมลงและศัตรูข้าว ซึ่งการ

ปฏิบัติเช่นนี้ก็สามารถทำให้ต้นข้าวที่ปลูกให้ผลผลิตสูงในระดับที่น่าพอใจเทคโนโลยีการผลิตข้าวอินทรีย์ มีขั้นตอนการปฏิบัติ เช่นเดียวกับการผลิตข้าวโดยทั่วไปจะแตกต่างกันตรงที่ต้องหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ในทุกขั้นตอนการผลิต

2.ด้านหัตถกรรม

ชื่อ นางมณี คุ่มโท
 สถานที่ตั้ง ม.1 ต.ท่าสัก อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์
 สาระสำคัญ

นางมณี คุ่มโท เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้และชำนาญในงานฝีมือ ด้านงานใบตอง บายศรี และเป็นวิทยากรประจำตำบลท่าสัก ในการให้ความรู้แก่เด็ก เยาวชน และผู้สนใจทั่วไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่น งานใบตอง/บายศรี/งานฝีมือ

1.งานใบตอง

ประเภทของงานใบตอง งานใบตองสามารถแบ่งเป็นประเภทตามลักษณะการนำไปใช้งานได้ดังนี้

1. ประเภทใช้ห่อหรือบรรจุอาหาร ซึ่งงานใบตองประเภทนี้พบเห็นได้โดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน ในยุคหนึ่งใบตองไม่ได้รับความนิยม เนื่องจากความทันสมัยและความสะดวกของพลาสติก แต่ปัจจุบันได้มีการรณรงค์ให้ลดการใช้พลาสติก จึงมีการนำใบตองกลับมาใช้ในชีวิตประจำวันอีกครั้ง งานใบตองประเภทใช้ห่อหรือบรรจุอาหาร ได้แก่ การห่อแบบต่างๆ กระถางใส่ขนมและอาหาร ถาดใบตองและกระเช้าใบตอง เป็นต้น

2. ประเภทกระถางดอกไม้ กระถางดอกไม้มีหลายรูปแบบ ซึ่งในแต่ละแบบสามารถสร้างสรรค์ได้อย่างสวยงาม และนำไปใช้ได้หลายโอกาส เช่น ใช้เป็นเครื่องสักการบูชาพระรัตนตรัยใช้เป็นเครื่องสักการบูชาพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ นำไปกราบลาอุปสมบท กราบพ่อแม่ ครูอาจารย์ ขอขมาลาโทษ และชุดพานขันหมาก เป็นต้น

3. ประเภทกระถางลอย กระถางลอย คือ ภาชนะสำหรับใส่ดอกไม้ รูป เทียน สิ่งของที่ลอยน้ำได้ มีหลายขนาดทั้งกระถางขนาดเล็กและขนาดใหญ่ แล้วแต่การสร้างสรรค์ ส่วนใหญ่ประดิษฐ์จากใบตอง

4. ประเภทบายศรี บายศรีคือ ภาชนะที่ตกแต่งสวยงามเป็นพิเศษ เพื่อเป็นสำรับใส่อาหารคาวหวานในพิธีสังเวทบูชาและพิธีทำขวัญต่างๆ ทั้งพระราชพิธีและพิธีของราษฎร

2.งานบายศรี

ก. บายศรีใหญ่หรือ บายศรีชั้น

นำใบตองมาหักพันให้มียอดแหลมอย่างยอดกระถางเจิมไว้หลายๆอันถ้าไม่มีใบตองให้ใช้ใบไม้ที่มีลาย

เป็นสีต่างๆหรือใบพลูแทนก็ได้ใบตองที่พับเป็นยอดแหลมนี้ให้กันชนกันเป็นคู่ ๆ แล้วทำให้โค้งเป็นวงกลมๆอย่างวงกำไล มีขนาดเท่า ๆ กันเมื่อทำให้โค้งแล้วให้อายอดแหลมที่ยื่นไปทั้งข้างบนและข้างล่างนี้ตรงรอบขอบไม้แป้นที่เป็นรูปวงกลม ตรงกลางเจาะรูใช้ไม้ยาวเป็นแกนวางไม้แป้นเป็นวงซ้อนกันเป็นชั้นๆในระยะห่างพอสมควรไม้นี้วางให้ได้ขนาดตั้งแต่ใหญ่ กลาง เล็กเรียงขึ้นไป 5 ชั้น จะทำ 3ชั้น 7 ชั้น หรือ 9 ชั้นก็ได้ แต่9 ชั้นใหญ่เกินไปเขาไม่นิยมทำกันนอกจากพิธีนั้น เป็นพิธีพิเศษจริงๆไม่นิยมทำชั้นเป็นจำนวนคู่ชั้นเหล่านี้ ใช้วางอาหารขนม ผลไม้ สำหรับเลี้ยงขวัญบนยอดของบายศรีใหญ่ตั้งขามหรือโถขนาดเล็กโดยมากมักใช้ขามเบญจรงค์หรือชั้นงามๆประดับด้วยพุ่มดอกไม้ต่อจากนั้นก็เอาบายศรีปาก ขามไว้บนชั้นยอดของบายศรีใหญ่อีกทีหนึ่ง

บายศรีใหญ่ถ้าทำอย่างดีมากจะต้องแกะสลักเป็นรูปตุ๊กตาซึ่งเป็นเครื่องละครที่รู้จักกันแกะสลักเป็น ลวดลายงดงามประดับตามชั้นของบายศรีบางแห่งบายศรีใหญ่ใช้ไม้ไผ่สุกผ่าซีก3ซีกพันด้วยผ้าขาวเอาวางรอบข้าง บายศรีผูกเป็นสามเปลาะเพื่อไม่ให้โงนงน แล้วเอาใบตองอ่อน3ยอดประทับปิดซีกไม้ต่อจากนั้นก็เอาผ้าดีมีราคาเช่นผ้า ตาดคลุมรอบบายศรีอีกชั้นหนึ่ง เรียกว่าผ้าห่อขวัญ

เครื่องประกอบบายศรีใหญ่ มีชั้นปักแวนโลหะสำหรับเวียนเทียนสามใบ ใส่ข้าวสารแล้วเอาแวนเวียน เทียน ปักไว้ชั้นละ5แวนติดเทียนแวนละ3เล่มปักบนเชิง เรียกว่าเทียนชัย บางแห่งมีเล่มเดียวและต้องหาภาชนะใส่น้ำมัน หอมสำหรับควักป้ายใส่เทียน ที่แวนพานใส่ใบพลูวางซ้อนกันได้ผูกข้อมือหลายเส้นสำหรับใส่วางลงในพานรองใบพลู มะพร้าวอ่อนปอกเปลือก ฉะปากรองพานมีชั้นสำหรับตักด้วยบางที่อาจมีหัวหมู โตะเงินสำหรับเครื่องอาหาร ต่างหาก ส่วนมากภาชนะที่ใส่แวนเวียนเทียนนี้มักใช้จำนวนสามคือ แก้ว ทอง เงิน เรียกว่าบายศรีแก้ว บายศรีทอง บายศรีเงิน

ข. บายศรีต้น

ไม้ที่ตั้งเป็นหลักแกนกลางปักไว้ตรงกลางแป้นไม้ แผ่นใหญ่ ไม้แป้นนี้ทำเป็นวงกลมหรือเป็นเหลี่ยมก็มี วางตั้งไว้เพื่อมิให้ล้ม และยังแป้นไม้เป็นรูปวงกลมวางเป็นชั้นๆ ชั้นใหญ่อยู่ล่าง ชั้นเล็กอยู่บน เล็กสอบขึ้นไป ตามลำดับแป้นไม้วงกลมแผ่นเล็กสุดอยู่ชั้นบน ทำเป็นสามชั้น ห้าชั้น เจ็ดชั้น เก้าชั้น ที่ทำชั้นต่างๆกันข้างทำบายศรีก็ทำ ตามความประสงค์ของผู้จัดทำใบตอง ที่ทำบายศรี ซ่างทำบายศรีก็จับจีบพับ ใบตองให้แหลมเป็นสามเหลี่ยมยาวซ้อนกัน ห้าแผ่นพับ หรือเจ็ดแผ่นพับ หรือเก้าแผ่นพับ สุดแต่แต่ข้างจะทำให้ทางแหลมหงายขึ้นติดรอบแป้นไม้แผ่นกลม และ ทางแหลมหงายลงติดรอบแป้นไม้แผ่นกลมเหมือนบัวคว่ำบัวหงาย ทำอย่างนี้เหมือนกันทุกชั้น

ปลายยอดแหลมของบายศรี ที่หงายขึ้นและหงายลงก็นิยมใช้ดอกพุทฺธ หรือดอกมะลิเสียบที่ปลายยอด แหลมทุกยอด หากไม่มีดอกมะลิก็ใช้ดอกบานไม่รู้โรย สีแดงหรือสีชมพูเสียบปลายยอดแหลมแทนดอกมะลิ รอบวงกลม ของแป้นบายศรีก็จะประดับด้วยดอกไม้ดอกใหญ่เช่น ดอกเบญจมาศ หรือดอกดาวเรือง หรือดอกบัวที่พับกลีบแล้วใช้ ดอกกรักหรือดอกมะลิร้อยเป็นพวงอุบะปลายอุบะก็เป็นดอกกุหลาบแดงหรือดอกดาวเรือง หรือดอกจำปี พวงอุบะก็ติด กับปลายยอด บายศรีที่หงายลงและแป้นบายศรีแผ่นกลมชั้นที่อยู่สูงสุดก็จะมีบายศรีปากขานวางไว้ที่ต้นบายศรีก็จะมีไม้ ไผ่สามต้นขนาบ อยู่สามด้านโดยมีสายสิญจน์พันรอบต้นบายศรีสามเปลาะ ไม้ไผ่สามอันที่ขนาบบายศรีนั้น แต่โบราณมา ก็นิยมใช้ไม้ไผ่สีสุกเมื่อหาไม้ไผ่สีสุกไม่ได้จึงจะใช้ไม้ไผ่ชนิดอื่นๆแทน

บายศรีต้นนิยมใช้ทำขวัญนาคมากขึ้นหรือบางคนก็เรียกทำขวัญนาค ว่าสู่ขวัญนาค หรือเชิญขวัญนาค แต่ส่วนใหญ่ มักเรียกกันว่าทำขวัญนาคบายศรีต้นที่ใช้ในงานทำขวัญนาคส่วนมากใช้บายศรีห้าชั้นและมีเครื่องสังเวย ใน ทุกช่องชั้นของบายศรีส่วนบายศรีต้นสามชั้น นิยมทำกันในงานขวัญจุกและ บายศรีต้นเจ็ดชั้นนิยมใช้ในงานทำขวัญนาคที่เจ้านาคจะบวชนั้น เป็นข้าราชการบายศรีต้นเก้าชั้น นิยมใช้สำหรับทำขวัญนาคที่เป็น ลูกหลานเจ้าพระยาหรือผู้มีบรรดาศักดิ์สูงและปัจจุบันนี้เจ้าพระยาหรือผู้มี บรรดาศักดิ์สูงก็ไม่มีอีกแล้วแต่บายศรีต้นทุกชั้นก็นำมาใช้ในงานขวัญร่างทรงเทพ

3.ด้านหัตถกรรม

ชื่อ นางมะรุม มีท้วม
สถานที่ตั้ง ม.2 ต.ท่าสัก อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์
สาระสำคัญ

นางมะรุม มีท้วม เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้และชำนาญในงานฝีมือ ด้านงานจักสาน ผักตบชวาและเป็นวิทยากรประจำตำบลท่าสัก ในการให้ความรู้แก่เด็ก เยาวชน และผู้สนใจทั่วไป
ภูมิปัญญาท้องถิ่น งานจักสานจากผักตบชวา

ประวัติความเป็นมา (เรื่องราว, แนวคิด, ต้นกำเนิด ของภูมิปัญญา OTOP)

ผักตบชวาเป็นพืชที่ขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ ริมแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ต่างๆ ในหมู่บ้าน เป็นพืชที่ขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว เป็นปัญหาทำให้เกิดวัชพืชน้ำ เพื่อเป็นการทำลายวัชพืช ประชาชนในหมู่บ้านจึงนำมากอบอาหารและนำลำต้นผักตบชวามาตากแดดให้แห้งจักสานเป็นเปลยวน และของใช้ต่างๆ ในครัวเรือน เมื่อปี 2543 กลุ่มแม่บ้านได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเต่าไหเหนือ โดยมีนางมะรุม มีท้วม เป็นประธานกลุ่ม มีคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่มจำนวน 5 คน มีสมาชิกจำนวน 15 คน ทำกิจกรรมจักสานผักตบชวา งานประดิษฐ์จากวัสดุที่มีในหมู่บ้าน เป็นรายได้เสริมให้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน หลังจากว่างงานจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรแล้ว

ปัจจุบันกลุ่มแม่บ้านมีที่ทำการกลุ่มอยู่ที่บ้านเลขที่ 35/3 หมู่ 2 (บ้านเต่าไหเหนือ) ต.ท่าสัก อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์ ได้ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มมาเรื่อยๆ ต่อมาปี 2545 จึงได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีเงินออมเป็นจำนวน 138,500 บาท เป็นการส่งเสริมการออมให้แก่สมาชิกกลุ่มแม่บ้านได้อย่างดียิ่ง

เมื่อปี พ.ศ.2548 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเต่าไหเหนือและชุมชนหมู่บ้านต่างๆ จำนวน 10 หมู่บ้าน จัดทำแผนพัฒนาระดับตำบลเพื่อรองรับงบประมาณ และได้ขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่สำนักงานเกษตรอำเภอพิชัย เพื่อขอสนับสนุนด้านงบประมาณของกลุ่มอาชีพ โดยเน้นตามแนวทางตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยได้รับความร่วมมือจากผู้นำหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล และหน่วยงานราชการต่างๆ เช่น พัฒนาชุมชนอำเภอพิชัย สำนักงานเกษตรอำเภอพิชัย สาธารณสุขอำเภอพิชัย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอพิชัย สหกรณ์จังหวัดอุตรดิตถ์ คณะครูและบุคลากรโรงเรียนในหมู่บ้าน

1.1 **อัตลักษณ์ (เอกลักษณ์)** จุดเด่นของผลิตภัณฑ์ (สิ่งที่แสดงถึงคุณสมบัติเฉพาะตัวอันเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป/จุดขายของผลิตภัณฑ์)

- ผลิตภัณฑ์จักสานจากผักตบชวาของกลุ่ม มียู่ด้วยกันหลายชิ้นงาน เช่น
 - สานหุ้มแจกันในแบบลวดลายต่างๆ หลายขนาด หลายรูปทรง
 - สานในรูปแบบกระเป่าถือ กระเป๋าสะพายในแบบลวดลายต่างๆ และมีการดัดแปลงในแบบของงานเดคูพาจ ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมอยู่ในตลาดปัจจุบันนี้
 - สานในรูปแบบโซฟา โคมไฟหมอนสมุนไพร
 - สานในรูปแบบของงานเบ็ดเตล็ด เช่น ตะกร้าใส่ของกระจุกกระจิก โองเล็กดินเผาสำหรับใส่ปากกาดินสอ กล่องกระดาษทิชชูที่คาดผม กีบติดผม แจกันไม้ไผ่แต่งลวดลายด้วยผักตบชวา ฯลฯ
- ผลิตภัณฑ์จักสานจากผักตบชวาของกลุ่ม ลูกค้าสามารถสั่งแบบและกำหนดลวดลายเองได้
- ผลิตภัณฑ์ทุกชิ้นงานได้ผ่านกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานและอบเชื้อราป้องกันการขึ้นราได้อย่างดีเยี่ยม
- การผลิตชิ้นงานของทางกลุ่ม จะพยายามผลิตสินค้าให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และมีการดัดแปลงสินค้าให้ทันยุคทันสมัยขึ้นเรื่อยๆ
- ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ที่ผลิตออกมามักจะทำไปขายไปได้เรื่อยๆ เพราะราคาสินค้าไม่สูงมากนัก กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่พอซื้อหาได้ ถือว่าราคาไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับตลาดทั่วไป เนื่องจากทางกลุ่มผลิตเองขายเอง ไม่ได้ตั้งเป้ากำไรต่อชิ้นงานสูงนัก หรือหากผู้ค้าคนกลางมารับไปจำหน่ายต่อก็สามารถต่อรองราคาได้

1.2 มาตรฐานและรางวัลที่ได้รับ (รูปภาพของประกาศนียบัตร หรือโล่รางวัล พร้อมภาพประกอบอย่างละ 1 ภาพ)

- ได้รับรองเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนกับผลิตภัณฑ์ผักตบชวา มาตรฐานเลขที่ 39/2546 ประเภทชิ้นรูป
- ได้รับการรับรองภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ประเภทองค์ความรู้ของกลุ่มบุคคลท้องถิ่น สาขาผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้จากกรรมทรัพย์สินทางปัญญา
- ได้รับประกาศนียบัตร เข้าอบรมหลักสูตร การป้องกันการเกิดเชื้อราในผลิตภัณฑ์ผักตบชวา จากกรมวิทยาศาสตร์บริการ
- ได้รับใบประกาศเกียรติคุณ การเข้าร่วมดำเนินโครงการสู่ความเป็นต้นแบบโรงเรียนในฝันจากโรงเรียนดารา-พิทยาคม
- ได้รับรองคัดสรรสินค้า OTOP ระดับ 4 ดาว ตามโครงการคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี 2547
- ได้รับรองเครื่องหมายมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์จากวัสดุแปรรูปมาตรฐาน เลขที่ มพข.25/2546 ประเภทดอกไม้ประดิษฐ์จากกระดาษสา จากอุตสาหกรรม จังหวัดอุดรธานี
- ได้รับรองเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน สิ่งประดิษฐ์จากไม้ไผ่ มาตรฐานเลขที่ มพข.184/2546 ประเภทที่ใช้เป็นของใช้ทั่วไป ของตกแต่งและของที่ระลึก
- ได้รับรองเครื่องหมายมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนกับผลิตภัณฑ์ผักตบชวา มาตรฐานเลขที่ 39/2546 ประเภทชิ้นรูป
- ได้รับเกียรติบัตร ในการเข้าร่วมแสดงสินค้า OTOP ในวันงาน กศน.อำเภอพิชัย จากศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพิชัย
- ได้รับใบประกาศนียบัตร ในการเข้าร่วมโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การย้อมสีผักตบชวาและเส้นใยกล้วยด้วยวัสดุธรรมชาติ จากมหาวิทยาลัยนเรศวร
- ได้รับเกียรติบัตร ในการเข้าร่วมแสดงสินค้า OTOPงานนมัสการหลวงพ่อด

- และของดีเมืองพิจัย

1.3 ความสัมพันธ์กับชุมชน (การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อผลิตภัณฑ์ในด้านต่างๆ)

- ถ่ายทอดความรู้การทำผลิตภัณฑ์ผักตบชวาแก่กลุ่มแม่บ้าน นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไปที่สนใจในตำบลท่าสักและตำบลใกล้เคียง
- พาสมาชิกในกลุ่มร่วมจัดเลี้ยงอาหารแก่ผู้สูงอายุในหมู่บ้าน เป็นประจำทุกปี
- พาสมาชิกในกลุ่มร่วมพัฒนาวัด และโรงเรียนเนื่องในงานเทศกาลต่างๆ เป็นประจำทุกปี
- พาสมาชิกในกลุ่มศึกษาดูงานกลุ่มจักสานผักตบชวาที่ต่างจังหวัด เช่น อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี เป็นต้น
- กระจายรายได้ด้วยวิธีการจ้างสานผลิตภัณฑ์เป็นชิ้นงาน ก่อนนำมาประกอบเป็นผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปออกจำหน่ายให้กับสมาชิกในหมู่บ้านและหมู่บ้านข้างเคียง

กระบวนการผลิต

1.วัตถุดิบและส่วนประกอบ (วัตถุดิบ, ส่วนประกอบหรือส่วนผสม, สูตรการผลิต)

- ผักตบชวาตากแห้ง
- กรรไกร
- โฟม (นำมาตัดเป็นแบบ)
- กระดาษชาร์ท
- กาวลาเท็กซ์
- เทปกาวใส
- กระดาษกาวหนังไก่
- ลวดตามขนาด
- น้ำมันวานิชเคลือบเงา
- สารโซเดียมเบนโซเอท (สารกันเชื้อรา)
- ขวดน้ำสำหรับฉีด
- เข็มเย็บกระสอบ
- เข็มหมุด
- เอ็น
- ซิป
- ฝ้ายดิบซับน้ำกระเป่า
- สายหนัง
- สีย้อมไหมประดิษฐ์
- ส่วนประกอบอื่นๆ เช่น แจกกัน ลูกปัดสำหรับตกแต่ง เศษผ้าสำหรับตกแต่ง ฯลฯ

2.ขั้นตอนการผลิต (ภาพประกอบทุกขั้นตอนการผลิตอย่างละ 1 ภาพ)

- คัดเลือกผักตบชวาที่มีความยาว 60-70 ซม. ต้นไม่อ่อน และไม่แก่จนเกินไป ตัดใบและโคนต้นทิ้งนำมาล้างให้สะอาดแล้วผ่าครึ่งตามแนวนอน ตากแดดประมาณ 3-4 วัน หรือจนแห้งกรอบ ควรเก็บไว้ในถุง ในที่โปร่งและไม่มีความชื้น

- นำเส้นผักตบชวาแห้งบางส่วนมาย้อมสี ซึ่งวิธีการย้อมสีทำได้โดย ต้มน้ำให้เดือด ตักน้ำออกพอประมาณเพื่อนำไปผสมสี การผสมสี สี 1 ของ ต่อน้ำ 1 ลิตร แล้วผสมน้ำส้มสายชู เกลือ ใส่พอประมาณ การใส่เกลือและน้ำส้มสายชูใส่เพื่อให้สีไม่ติดมือ คนให้เข้ากัน แล้วเทลงในน้ำเดือดที่เหลือ คนให้ทั่วกันอีกครั้งจากนั้นนำผักตบชวาที่แห้งใส่ลงไป พลิกกลับไปกลับมาระมาณ 1 นาที แล้วจึงนำก้านผักตบชวาที่ย้อมสีไปล้างน้ำสะอาดก่อนนำไปตากแดดให้แห้ง
- นำมาถักตามแบบที่ต้องการ นำต้นผักตบชวาที่ตากแห้งและย้อมสีแล้วมาชุบน้ำก่อนจะเริ่มจักสานตามแบบพิมพ์ ลวดลายที่จักสานมีหลายลาย เช่น ลายเปีย ซึ่งเป็นลายที่ใช้ในผลิตภัณฑ์เกือบทุกรูปแบบ นอกจากนี้ยังมีลายเม็ดข้าว ลายมะยม ลายน้ำไหล ลายสอง ลายดอกแก้ว และลายสับประรด เป็นต้น เมื่อสานเสร็จได้รูปแล้วจึงนำมาเคลือบเงา หรือทาวานิช
- สำหรับกระเป๋าหลังจากจักสานเรียบร้อยแล้ว จึงนำมาบุภายในด้วยผ้า ใส่ซิป ใส่หูกระเป๋า และทาเคลือบผิวนอกด้วยน้ำมันวานิช แล้วผึ่งแดดให้แห้งประมาณครึ่งวัน ก่อนจะนำมาเก็บไว้ในโรงเรือนเพื่อเตรียมบรรจุลงถุง หรือกล่องส่งให้ลูกค้า หรือนำไปจัดแสดงและจำหน่าย

3.เทคนิค/เคล็ดลับในการผลิต (เทคนิค, เคล็ดลับ, ภูมิปัญญาเฉพาะถิ่นที่ใช้ในการผลิต, การควบคุมคุณภาพ)

- ในการเลือกก้านผักตบชวาเพื่อนำมาตากแห้งต้องเลือกก้านที่ไม่แก่เกินไปเพราะถ้าหากก้านแก่เกินไปจะทำให้ได้ก้านสีไม่สวย
- การนำมาสานเป็นผลิตภัณฑ์ต้องใช้ความประณีต ขณะทำการสานต้องพรมน้ำไปด้วยเพื่อไม่ให้ก้านผักตบแห้งกรอบ
- ก่อนนำก้านผักตบชวามาสานได้ทำการอบกัมมะถันเพื่อพอกให้ก้านผักตบสะอาด และแช่น้ำยากันเชื้อรา ซึ่งสามารถป้องกันเชื้อราที่อาจขึ้นได้ในภายหลังไว้อย่างดี เพื่อให้ลูกค้ามั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์ของกลุ่มปลอดภัยจากการขึ้นราแน่นอน
- เทคนิคของการผลิตสินค้าแต่ละชิ้นจะมีวิธีการตกแต่งและออกแบบเพื่อดึงดูดลูกค้าให้หันมาสนใจผลิตภัณฑ์ได้ตลอดเวลา และพยายามนำพาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มให้มุ่งสู่ลูกค้าเป้าหมายทุกเพศทุกวัย

ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ

4.กลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการ (กลุ่มผู้ผลิต, สถานที่ผลิต, ประธานกลุ่มผู้ผลิต, สถานที่ตั้งกลุ่มผู้ผลิตพร้อมเส้นทางคมนาคม)

- กลุ่มผู้ผลิตกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรเต่าไหเหนือ
- สถานที่ผลิต บ้านเลขที่ 35/3 หมู่2 (บ้านเต่าไหเหนือ) ต.ท่าสัก อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์ 53220
- ประธานกลุ่มผู้ผลิต นางมะรุมี มีท้วม เบอร์โทรติดต่อ 086-7665298
- สถานที่ตั้งกลุ่มผู้ผลิต บ้านเลขที่ 35/3 หมู่2 (บ้านเต่าไหเหนือ) ต.ท่าสัก อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์ 53220
- เส้นทางคมนาคม ใช้เส้นทางหมายเลข 101 สามารถเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคลได้ ใช้เส้นทางคมนาคมด้วยรถไฟ และรถประจำทาง บขส.

5.แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (ช่องทางการจัดจำหน่าย/ตลาด ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ)

- ร่วมกับจังหวัดจำหน่ายในงานประจำปี งานกาชาดจังหวัดอุตรดิตถ์
- งานเทศกาลกลางสาดหวานและของดีเมืองอุตรดิตถ์
- งานนมัสการหลวงพ่อดโตและของดีเมืองพิชัย
- ร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่จัดกิจกรรมขึ้น เช่น

- สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์ อําเภอ
 - สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุตรดิตถ์ อําเภอ
 - ศูนย์การศึกษาครอบครัวและการศึกษาตามอัธยาศัย อําเภอพิชัย
 - สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุตรดิตถ์ อําเภอ
 - กรมการจัดหางาน
 - โครงการจังหวัดเคลื่อนที่ อําเภอเคลื่อนที่
 - งานแสดงสินค้า OTOP ต่างๆ
- วางจำหน่ายที่ศูนย์ OTOP ตรงสถานีรถไฟเก่า หอนาฬิกา จ.อุตรดิตถ์

4.ด้านอุตสาหกรรม

ชื่อ นายสมศักดิ์ เขียวขำ
 สถานที่ตั้ง ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์
 สาระสำคัญ

นายสมศักดิ์ เขียวขำ เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้และชำนาญในงานฝีมือ ด้านงานช่างไม้เฟอร์นิเจอร์และเป็นวิทยากรประจำตำบลท่าสัก ในการให้ความรู้แก่เด็ก เยาวชน และผู้สนใจทั่วไป
 ภูมิปัญญาท้องถิ่น งานช่างไม้เฟอร์นิเจอร์

ประวัติความเป็นมา

ช่างไม้เป็นช่างฝีมือที่ทำงานกับไม้ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาความหมายที่ชัดเจนของคำได้เปลี่ยนไปและการใช้งานไม่สอดคล้องกันเสมอไป ความแตกต่างระหว่างช่างไม้และช่างไม้ไม่ชัดเจนเสมอไป ในบางกรณีคำว่า "ช่างไม้" หมายถึงคนที่สร้างวัตถุที่เหมาะสมกับการเข้าร่วมมากกว่าเล็บในขณะที่บางครั้งมันหมายถึงช่างไม้ผู้ผลิตงานที่มีรายละเอียดประณีตโดยมีหรือไม่มีเล็บ

ในงานไม้แบบดั้งเดิมของใช้ที่ทำจากไม้เช่นเฟอร์นิเจอร์ทรวงอกตู้และกรอบหน้าต่างถูกสร้างขึ้นเพื่อให้หมุดและช่องเสียบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความแน่นหนาและแน่นหนา เทคนิคนี้มีต้นกำเนิดในยุคกลางเมื่อวัตถุที่ทำจากไม้ถูกสร้างขึ้นโดยไม่ต้องใช้ตะปูเหล็กราคาแพง เทคนิคการเชื่อมต่อแบบดั้งเดิมยังคงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นสัญลักษณ์ของคุณภาพในการตกแต่งบ้าน

ลุงสมศักดิ์ เป็นช่างไม้ที่รับทำเฟอร์นิเจอร์ ให้กับชุมชนตำบลท่าสัก และชุมชนใกล้เคียง เช่น โຕ้ะ ตู๋ เตียง เป็นต้น

5.ด้านศิลปกรรม

ชื่อ

นายวันชัย ศรีจันทร์ตรา

สถานที่ตั้ง

ม.4 ต.ท่าสัก อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์

สาระสำคัญ

นายวันชัย ศรีจันทร์ตรา เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถด้านดนตรีพื้นบ้าน ดนตรีไทย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ประวัติความเป็นมา

เดิมดนตรีพื้นบ้านจะเล่นเมื่อมี ประเพณี หรือเทศกาล ในหมู่บ้าน เช่น งานแต่ง งานบวช และเทศกาลงานบุญต่างๆ เพื่อสร้างความสนุกสนาน ให้กับชุมชน ต่อมา นายวันชัย ศรีจันทร์ตรา ได้เล็งเห็น ความสำคัญของดนตรีพื้นบ้าน จึงได้รวมกลุ่มคนในชุมชน ที่สามารถเล่นดนตรีพื้นบ้านได้ มาเล่นดนตรีพื้นบ้านตามงาน ต่างๆในชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชนด้านดนตรีพื้นบ้าน จากรุ่นพ่อ มาสู่รุ่นลูก รุ่นหลาน และได้เผยแพร่ไป ร่วมงาน หรือกิจกรรมต่างๆที่ทางหน่วยงานรัฐจัดขึ้น เช่น งานนมัสการหลวงพ่โต งานกีฬาประจำตำบล งานประเพณี วันสงกรานต์ เป็นต้น

6.ด้านภาษาและวรรณกรรม

ชื่อ นายปัญญา บุญประภา
 สถานที่ตั้ง ม.6 ต.ท่าสัก อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์
 สาระสำคัญ

นายปัญญา บุญประภา เป็นปราชญ์ชาวบ้านที่มีความสามารถด้านภาษาถิ่นชาสอง ซึ่งในปัจจุบัน ภาษาถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่นชาสอง
 ประวัติความเป็นมา

ภาษาถิ่น เป็นภาษาย่อยที่ใช้พูดจากันในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมาย ความเข้าใจกันระหว่างผู้คนที่อาศัยอยู่ตามท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากมาตรฐาน หรือภาษาที่คนส่วนใหญ่ของแต่ละประเทศใช้กัน และอาจจะแตกต่างจากภาษาในท้องถิ่นอื่นทั้งทางด้านเสียง คำและการใช้คำ ภาษาถิ่น เป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ ทั้งถ้อยคำและสำเนียง ภาษาถิ่นจะแสดงถึงเอกลักษณ์ ลักษณะความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของผู้คน ในท้องถิ่นของแต่ละภาค ของประเทศไทย บางที่เรียกว่า ภาษาท้องถิ่น และหากพื้นที่ของผู้ใช้ภาษานั้นกว้างก็จะมีภาษาถิ่นหลากหลาย และมีภาษาย่อย ๆ ลงไปอีก เช่น ภาษาถิ่นใต้ ก็มีภาษาสงขลา ภาษานคร ภาษาตากใบ ภาษาสุราษฎร์ เป็นต้น ภาษาถิ่นทุกภาษาเป็นภาษาที่สำคัญในสังคมไทย เป็นภาษาที่บันทึกเรื่องราว ประสบการณ์ และวัฒนธรรมทุกแขนงของท้องถิ่น เราจึงควรรักษาภาษาถิ่นทุกถิ่นไว้ใช้ให้ถูกต้อง เพื่อเป็นสมบัติมรดกของชาติต่อไป ซึ่งภาษาถิ่นจะเป็นภาษาพูด หรือภาษาท่าทางมากกว่าภาษาเขียนภาษาถิ่นของไทยจะแบ่งตาม ภูมิศาสตร์หรือท้องถิ่นที่ผู้พูดภาษา นั้นอาศัยอยู่ในภาค ต่าง ๆ แบ่งได้เป็น 4 ถิ่นใหญ่ ๆ คือ ภาษาถิ่นกลาง ภาษาถิ่นเหนือ ภาษาถิ่นอีสานและภาษาถิ่นใต้

ตัวอย่างคำในภาษาถิ่น

บ่อน ที่อยู่	โด้หน้า เห็นมัย	เอามือ เอามัย
เน่านะ ว่าแล้ว	เอ้อ.....เออใช่	แกย หรอจ๊ะ
ก่าย หรอจ๊ะ	โผนเปล ไกวเปล	ถ่าน ถ่าน
ลูกต่อม ช้างน้อย	กะจี้ ตะขบป่า	หนึ่ง.....หนึ่ง
ส่อง.....สอง	สามสาม	สี่ สี่
หัก หก	เจ็ดเจ็ด	ซิบเบ็ดสิบเอ็ด
หมาหมา	นู้หนู	อี่หนู ลูกสาว

ไอ้หนู ... ลูกชาย
 นุง นุ่ม เหนียว ไม่กรอบ
 ห้อย หอย
 อี้นวม ผ่านวม
 เป็ด เป็ด
 งวม.....กรอบ
 ตะคิ่นนี้.....เมื่อคิ่นนี้

หน้าแหน น้อยหน้า
 ห้วนโลก สวรรคโลก
 ยู่ เซ็น
 อี้นืด จิ้งหรีด
 ไก่ ไก่
 แมงปี้.....แมลงปอ
 งัว.....วัว

หยุด เหี่ยว
 สีสึด ศรีสัดขนาลัย
 ผ้าห้อง ผ้าเซ็ดหน้า
 เต่า ... เต่า
 จัง ชน
 เกียม.....เตรียม
 ลักลั่น = กระดานลั่น

7.ด้านการแพทย์ไทย

ชื่อ นางวิไลพร มีท้วม
สถานที่ตั้ง ม.2 ต.ท่าสัก อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์
ภูมิปัญญาท้องถิ่น นวดแผนไทย
ประวัติความเป็นมา

นางวิไลพร มีท้วม เดิม ประกอบอาชีพค้าขาย และมีความสนใจในการบิบนวด จึงได้ไปศึกษา และเรียนรู้ศาสตร์การนวด ที่วิทยาลัยสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก และได้เข้ารับการฝึกอบรมการนวดแผนไทย ที่หน่วยงานโรงพยาบาลลับแล โรงพยาบาลพิชัย จนถึงปัจจุบัน และเป็นวิทยากรประจำตำบลท่าสัก ในการให้ความรู้แก่เด็ก เยาวชน และผู้สนใจทั่วไป

การนวดไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มีมาแต่โบราณ เกิดจากสัญชาตญาณเบื้องต้นของการอยู่รอด เมื่อมีอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วยตนเองหรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมักจะลูบไล้บิบนวดบริเวณดังกล่าว ทำให้อาการปวดเมื่อยลดลง เริ่มแรก ๆ ก็เป็นไปโดยมิได้ตั้งใจ ต่อมาเริ่มสังเกตเห็นผลของการบิบนวดในบางจุด หรือบางวิธีที่ได้ผล จึงเก็บไว้เป็นประสบการณ์ และกลายเป็นความรู้ที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความรู้ที่ได้จึงสะสมจากลักษณะง่าย ๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อน จนสามารถสร้างเป็นทฤษฎีการนวด จึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทบำบัดรักษาอาการและโรคบางอย่าง

